

УДК 378.057.875:17.023.32

ВВЕДЕННЯ ДО НАУКОВОГО ОБІГУ ПОНЯТТЯ "НАЦІОНАЛЬНИЙ ІМУНІТЕТ"* І РОЗУМІННЯ ЙОГО СТУДЕНТАМИ

Т.Ф. Мельничук, кандидат педагогічних наук
Національний університет біоресурсів і природокористування

У статті розкрито суть поняття "Національний імунітет" і показано розуміння його студентами.

Постановка проблеми. Формування особистості в дусі патріотизму є пріоритетним завданням державної політики. Сучасна політична ситуація з особливою гостротою висвітлює проблеми, пов'язані з вихованням національної свідомості та патріотичним вихованням у суспільстві, відношенням до своєї держави кожного з представників різних національностей, котрі проживають в Україні, а також показала ставлення світової спільноти до боротьби українського народу за збереження цілісності країни, її культурної спадщини.

Стаття 17 Конституції України наголошує: "Захист суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки є найважливішими функціями держави, справою всього Українського народу" [1].

Держава – це суверенне політичне утворення з визначеною територією, господарством і політичною владою. Суверенна держава має свою визначену територію та кордони, проводить власну внутрішню і зовнішню політику на світовій політичній арені, має міжнародне

визнання та державну символіку: герб, прапор і гімн. Крім того, суверенною є держава, що не залежить від іншої держави або об'єднання держав [2]. Будь-яку державу можна назвати країною, але не кожну країну можна назвати державою.

Почуття високої національної свідомості, людської гідності, гуманізму, гордості за свою державу за будь-яких обставин, відстоювання принципів, на яких побудована громадянська позиція кожного з нас, формує і розвиває особистість в дусі патріотизму в вільній Соборній Україні. Таким чином, формування цілісної системи ціннісних орієнтацій суспільства враховує інтереси всіх націй і народів країни в економічній, інтелектуальній та духовній сферах життя.

Державна національна ідея, котра полягає в національно-культурній єдності, духовній суверенності, історичних традиціях українського народу, повинна бути закладена в основу концепції розвитку країни і стати ключовою у формуванні державницького світогляду, стратегією розбудови демократичної, процвітаючої країни. Сьогодні, як ніколи, необ-

*Автором отримано Авторське свідоцтво про реєстрацію авторського права на науковий твір "Дефіція "Національний імунітет" №55688 від 21.07.2014. Created with

хідно підтримати дух і надію нації в цілому й молодого покоління, зокрема, на відродження України як держави з давньою історією, як незалежної суверенної країни з високим інтелектуальним потенціалом та працьовитим населенням, з почуттям великої шани до землі-годувальниці ще з часів Трипільської цивілізації.

Нація – це "етносоціальна (і не завжди кровнородина) спільність зі сформованою усталеною самосвідомістю своєї ідентичності (спільність історичної долі, психології й характеру, прихильність національним матеріальним та духовним цінностям, національній символіці, національно-екологічні почуття тощо), а також (головним чином на етапі формування) територіально-мовною та економічною єдністю, яка в подальшому під впливом інтеграційних та міграційних процесів виявляє себе неоднозначно, нерідко втрачаючи своє визначальне значення, хоча аж ніяк не зникає" [3].

Спираючись на розуміння нації (від лат. *natio* – народ, плем'я) як історичної спільності людей, що складається в процесі формування певних характерних її ознак (культурологічних, психологічних, етнологічних, історичних, економічних та політологічних), орієнтуємось на сприяння усвідомленню цього студентами, на виховання у них почуття причетності до нації і народу. На думку Гегеля, "...народ, що не організувався в Державу – просто народ, позбавлений власної історії".

Імунітет у медицині – це сукупність захисних механізмів, які допомагають організму боротися з чужорідними чинниками: бактеріями, вірусами, сторонніми тілами тощо. У міжнародному приватному праві під імунітетом розуміють невідчужуваність однієї держави законодавству та юрисдикції іншої. Імунітет ґрунтується на суверенітеті держав, їх рівності [4].

Спираючись на викладені вище положення, пропонуємо ввести до наукового обігу поняття "національний імунітет", який ми тлумачимо як стійку громадянську позицію, впевненість у принципах національної ідеї, усвідомлення відповідальності за долю нації, держави і народу. В медицині та біології "імунітет" означає, крім несприйнятливості організму до збудників заразних хвороб та отруєнь, ще й стійкість організму, тому національний імунітет можна трактувати як цілу низку принципів, що формують здатність витримати навалу нав'язування чужої ідеології, посягання на свідомість людини, втручання в її розумову сферу.

Формування в студентів національного імунітету, на нашу думку, є надзвичайно актуальним. Переконані, що в цьому процесі головне – не зламати дух нації, не зруйнувати ідеологію, а ствердити її і зміцнити.

Виклад основного матеріалу. Ідея почути думку молоді виникла в автора у процесі роздумів щодо останніх політичних подій в Україні. Загострення ситуації на території країни викликало цілу низку газетних публікацій, однією з яких була стаття в газеті "Сільські вісті" за 15 квітня 2014 р. Анатолія Ковальчука "Перша навала" про напад на Київ за часів Київської Русі в 1169 р. Володимиро-Суздальського князя Андрія Боголюбського. Обговорення цієї публікації викликало серед студентів жваву дискусію, показало патріотичне піднесення молоді, що й стало приводом для анкетування, проведеного серед студентів 8-ми груп I курсу ветеринарного факультету, із застосуванням методу експертних оцінок. Цей науковий метод дозволяє отримати об'єктивну оцінку на основі певної сукупності індивідуальних думок експертів (спеціалістів, яким довірено висловити думку в суперечливих, принципових

ситуаціях); у даному випадку в ролі експертів виступали студенти. Цінність експерименту полягала в тому, що анкетовані студенти не є майбутніми фахівцями у гуманітарній сфері, вони вивчають ветеринарну медицину, але кожен з них має свою думку і висловлює власне бачення поняття "національний імунітет".

Проведене анкетування розкрило неординарні підходи в тлумаченні дефініції "національний імунітет", проте більшість студентів трактують це поняття як захист нації від втручання чужої ідеології, збереження ідентичності й самобутності своєї історії та культури від "патогенних чинників", об'єднання всіх зусиль народу в бажанні бачити країну успішною, патріотичною, постійно підвищувати рівень освіченості нації. Велика роль відводиться батькам, які повинні закладати в дитині принципи самоусвідомлення себе як представника великої нації, виховуючи любов до своєї країни, генетично передаючи національний імунітет потомкам.

Студенти порівнюють державу з організмом людини, в якій національний імунітет є захистом для нормальної життєдіяльності держави, певного "національного гомеостазу" (стану рівноваги динамічного середовища, у якому відбуваються біологічні процеси; вміння біосистем підтримувати рівновагу в організмі і протидіяти втручанням негативних зовнішніх сил). Висловлювання студентів наводяться мовою оригіналу.

Студентка 6 гр. Ф. пропонує перейменувати хворобу СНІД (синдром набутого імунodefіциту) на СПНІД (синдром пониженого національно-імунного дефіциту), вважати патріотизм вакциною від певних хвороб, морально підтримувати тих, хто опинився в епіцентрі інфекції.

Студентка 8 гр. П. сучасну ситуацію в країні порівнює з Великою Французькою Революцією. Наприклад, Гі де Мо-

пассан, звертаючись до подій тієї епохи, означив причину поразки революції і назвав її "анемія національної гордості".

Студентка 7 гр. К. підкреслює індивідуальність нашої країни і народу, з його самобутньою культурою, і стверджує, що ніхто не має права нав'язувати чужорідне, потрібно зберегти свою символіку, мову, культуру. "Ми, українці, спроможні на все, в нас живуть талановиті та розумні, здібні люди, але десь трошки ледачі, однак не це головне – коли треба, ми об'єднуємось і перемагаємо. Важливо розподілити бюджет таким чином, щоб підняти рівень освіти, науки, культури, враховуючи внесок дітей-інвалідів після продажу їх авторських робіт".

Студентка 8 гр. Г. провела паралель між висловом українців: "Моя хата – з краю" під час спокійної обстановки в суспільстві і вмінням згуртуватись і об'єднатись в часи реальної загрози втрати свободи, суверенності і соборності України, що стосується країни в цілому і кожного українця особисто. "Це нам довів Майдан – явище, яке зародилось стихійно у Києві і закарбувалось в серцях мільйонів українців. Тепер Наш Дім намагаються зруйнувати зсередини, розриваючи його на шматки. Єдина сила, що може не дати розпасти Україну – це згуртована і сильна нація, готова обороняти свою країну як власну оселю."

Цікаву думку висловила студентка 7 гр. Ф. про роль творчої інтелігенції, яка в своїх творах повинна "...дати відсіч ідеологічним ворогам", об'єднати народ в бажанні захистити "спільний дім" від "забруднення", а щоб імунітет був сильним, необхідно зробити все можливе, аби в самій нації не з'являлася "гниль", що буде підривати "авторитет чистоти дому".

"Кожен свідомий громадянин повинен поважати і любити свою державу, треба знати та усвідомлювати свою наці-

ональну приналежність, досконало володіти державною мовою. Необхідно, не озираючись на сусідів, розробити свою власну стратегію розвитку країни, яка буде тільки нашою програмою, здатною виховувати національну самосвідомість з самого дитинства, — вважає студентка М. з 8 групи. — Сьогоднішня ситуація в нашій державі надає можливість проявити патріотизм, силу волі, прагнення до збереження українських традицій, території, мови. Нехай наша закривавлена історія, що зазнавала не одну навалу чужинців, але виходила переможницею, як і в організмі людини клітини генетичної пам'яті імунітету, допоможуть протистояти цьому вірусу, скріпити народ в одне ціле. Я — українка, я народилася тут, тому тут і помру. Моє серце наповнене жагучим бажанням захистити свою неньку від жорстко настроєних сепаратистів, від людей, які хочуть насильно затвердити свою ідеологію".

Майбутні ветеринарні лікарі порівнюють захоплення чужих територій країни з навалою вірусів і інфекцій на організм. "Щодо політичної ситуації в нашій країні в даний час склалась досить страшна ситуація. Люди намагаються відбити навалу навколишніх "вірусів" і "інфекцій". Під час зараження організму (суспільства) внутрішній імунітет починає боротись і відбивати хворобу. Якщо люди хочуть мати міцний суспільний імунітет, вони повинні згуртуватись, відчутти плече один одного. Переламати одну соломинку легко, а віник — важко. Цю ідею треба брати за основу в складних ситуаціях, пов'язаних із "епідемією", яка може заразити організм і знищити національний імунітет", — так висловила свою думку студентка 8 гр. С.

Жінки, як берегині роду, завжди були далекі від милітаризації, на захисті країни були чоловіки. Сьогодні ж діти-дошкільнята малюють танки і автомати, тоб-

то війну, дівчата теж думають про захист своєї країни як рідної оселі. Студентка 5 гр. Т. пише про це так: "Ми повинні усіма силами намагатись запобігати провокаціям, але й не думати, що все просто припиниться само собою; потрібно і далі збільшувати військо для захисту країни, вчити новобранців воювати, виробляти більше зброї. У разі нападу ми повинні бути готовими до супротиву, адже ми нащадки козаків славетних і нікому нас не підкорити".

Студент 6 гр. М. впевнений: "Саме народ формує національний імунітет, відстоюючи свої національні права, духовність і незалежність. У цьому році, в світлі останніх подій, ми можемо бачити, що, нарешті, кожен може з гордістю сказати: "Я — українець. Кожен здатен до боротьби не лише за себе, а й за свого "сусіда", за майбутнє своєї держави, і навіть — до самопожертви! Найголовніше — це віра в себе! Слава Україні!"

Проведене анкетування свідчить, що студенти володіють творчим мисленням, висловлюючи власну позицію. Так, студентка 8 гр. Л. розмірковує: "Від мене завжди вислизував початок розколу слов'ян, коли ми з братів перетворились на чужих людей, бажаючих знищити один одного. Я розумію — вплив влади, ідеологія... Україна зайняла позицію "мучениці" і тепер світ не сприймає її якимось інакше. Наші спроби піднятися, придушують усіма силами. НЕ МАЮТЬ ПРАВА!"

Чому в інші країни ніхто не втручається? Ми ласий шматок і давно стоїмо кісткою в горлі. Але ми до сих пір не визнаємо своєї цінності. Ми дозволяємо цей безлад. Знаєте, є такі люди, яким подивившись в очі і відчуваєш таку силу і міць, що жодної думки стосовно того, що її можна скорити чи зламати не виникає, а є безвольні й слабкі. Ось, якщо у нас буде вогонь в очах і сила серці, ніхто не зачепить Україну і не посміє диктувати їй

якісь умови".

Студент з Луцька вважає, що українці Заходу України володіють сильним національним імунітетом, завдяки сильній генетичній пам'яті, походження народу та вдячності героям за їх подвиги.

Студентка 4 гр. С. порівнює людський організм з Україною як сильним і хоробрим борцем: "Наша ненька за всі свої роки існування пережила багато смутку, бідності, незлагоди, тому ми повинні, нарешті, стабілізувати ситуацію і почати нове життя".

Велику надію молодь покладає на особистість Президента як гаранта стабільності та процвітання держави.

Цікаву особливість помітив студент 3 гр. С.: "Росіяни дивуються, коли починають говорити про Майдан. У них одна думка: "Як таке можливо: Майдан, багато людей, міліції немає, але не має ні одної бійки, всі чемно поведуться". Сам пояснює це тим, що українець і росіянин – дві різні культури з різним менталітетом. Такої ж думки дотримується Р. з 4 гр.: "Якщо ти українець, ти повинен у будь-якій ситуації залишатись українцем по духу".

"Патріотично сильний дух українця закладений в наших серцях ще предками, який підтримує той вогонь та тягу до незалежності, створення, й справді, імунітету України", – це думка студентки К. з 2 групи.

"Я вважаю, що не так небезпечна загроза із-зовні, як загроза в середині організму. Якщо наш народ буде і далі продовжувати так себе вести, то організм (тобто нація) буде гноїтись з середини. Якщо кожен, хто живе в нашій країні буде чесним, буде по справжньому любити свою країну, то тільки тоді ми зможемо зберегти націю", – такі висновки робить Б. з 1 гр. і підсумовує – "Зміни треба починати з людей!".

"Нація – це народ, а національний імунітет – це захист народу, тому, щоб держава могла існувати, необхідно мати сильного лідера, спроможного керувати

всією системою", – така думка студентки С. з 1 гр.

"Убогість – це не лише матеріальний стан, для багатьох вона неминуча, страшна убогість душі. Я маю на увазі духовних воїнів, людей, що своїм розумом, розумінням справи можуть захистити усе, чим ми дорожимо. І цими воїнами, цими антитілами має бути кожен із нас. Зібравшись разом, маючи єдину мету, ми подолаємо усе нав'язане, чужорідне".

"Треба мати дух українця, бо не всі люди, що живуть в Україні є українцями, тому патріотичне виховання є складовою національної ідеї народу і вчити усвідомлювати це треба з дитинства, – такої думки дотримується студент М. з 1 групи. – Національний імунітет – це механізм, який притаманний кожній нації, він проявляється тоді, коли нашої національній індивідуальності загрожує небезпека. Отримавши незалежність, ми заспокоїлись, національний вогонь в серцях українців потроху затихав. Наша економіка нестабільна, розвиток країни низький, рівень життя також. Ці фактори змушують поглянути на інші, більш розвинуті країни. Тому багато молодих вчених, вчителів, інженерів, конструкторів, художників виїждять за кордон. Ніколи ще ми не були такими дружніми, як сьогодні, і не важливо, де ми знаходимось, у якій країні".

Підводячи підсумки анкетування, хотілось би привести роздуми як частину програми розвитку країни і побажання кожному українцю, висловлену студенткою 2 гр. Б.: "Та все ж, що ми можемо зробити, щоб зберегти вогонь в серцях, цю повну глибину, чисту любов до нашої країни?"

По-перше, потрібно усвідомити, хто ми є насправді? Націю, котра нас породила, ми не можемо обирати, так само, як і батьків. Як ми можемо казати, що в наших серцях живе любов, коли ми не любимо те, що нам дав Бог? Любов – без-

корисна, довготерпелива, не шукає своєї вигоди, не осуджує. Тому люби свою державу, щоб і вона відповіла тобі любов'ю.

По-друге... Тут вже потрібно звернутись до тих, хто реально стоїть в керівництві державою. Так, всі гвинтики у годиннику є важливими, але в кінцевому результаті усі дивляться на циферблат. Чи буде корисним годинник, стрілки якого рухаються так, як їм заманеться, а цифри перемішаються між собою? Кого привабить такий зіпсований механізм? Політики – це наше лице, представники нашої держави, керівники, рульові нашого корабля. Будь ласка не підведіть нас!

По-третє, все залежить від кожного з нас: від тебе, від мене, від сусіда, від товариша. Ні Європа, ні Росія, ні брат, ні ворог нам не допоможе, поки ми самі не навчимося допомагати собі жити самостійно, і тільки тоді ми зможемо поважати себе як націю.

Отже, щоб вижити – потрібно рухатись, щоб досягти висот – потрібно лізти вгору по крутим скелям, щоб досягти національної свідомості – потрібно працювати. Тому, давайте закосимо рукава і будемо працювати над нашим з вами щастям!"

Література

1. Конституція України (Офіційне видання). Стаття 17. – К., 2006.
2. [http://uk.wikipedia.org/wiki/Суверенна держава](http://uk.wikipedia.org/wiki/Суверенна_держава)
3. Этнонациональное развитие Украины: термины, определения, персоналии / Редкол.: Ю.И. Рымаренко, И.Ф. Курас, И.М. Дзюба и др. – К.: И-т гос-ва и права АН Украины, И-т языкознания АН Украины, 1993. – 800 с.
4. <http://uk.wikipedia.org/wiki/Імунітет>
5. Жулинський М.Г. Нація. Культура. Література. – К.: Наукова думка, 2010. – 560 с.

АННОТАЦІЯ

Мельничук Т.Ф. Введение в научный оборот понятия "национальный иммунитет" и понимание его студентами // Биоресурсы и природопользование. – 2014. – 6, № 3–4. – С. 192–197.

В статье раскрывается суть понятия "национальный иммунитет" и показано как понимают его студенты.

Отже, дослідження за допомогою методу експериментальної оцінки за участі 168 студентів, дозволило виявити індивідуальні думки молодих людей, котрі виступали в ролі експертів. Під час дискусії та обговорення результатів було систематизовано ряд понять і надано оцінку кожному з них. Аналіз результатів показав, що в процесі професійної підготовки фахівців в університетах природничого профілю виховання патріотизму та національної свідомості молоді має позитивну динаміку – більшість студентів мають стійку громадську позицію, правильно трактують поняття "державна національна ідея", "суверенність і суверенітет держави", "нація і національний імунітет". Вони усвідомлюють роль освіченості нації у збереженні культурної спадщини і традицій українського народу і розуміють введено до наукового обігу дефініцію "національний імунітет".

Висновок

Молоді люди хочуть бачити свою державу незалежною, інтегрованою до європейського простору зі збереженням своїх традицій, культури, мови, національної ідеї та імунітету, нацією, захищеною від втручання чужої ідеології.

SUMMARY

T. Melnychuk. The definition of "national immunity" and the understanding of its students // Biological Resources and Nature Management. – 2014. – 6, № 3–4. – P. 192–197.

The article deals with the essence of the concept of "national immunity" and shows how it is understood by students.

